

Jamnikov stric.

(Povest. — Spisal Kajtimar.)

(Konec.)

V.



D evet je odbila tisti večer stara, častitljiva Jamnikova ura. Stric je že zaklenil svojo sobo zgornjico, vendar še ni šel leč, ampak hodil je po sobi in premišljal — o Jožku in Luciju. Kar nekdo poskusi pri vratini kljuki, ni li že zaprto. Précej nato pa dene pred vrata nekaj na tla.

»Čevlji so že osnaženi, no, Jožek skrbi dobro za-me«, misli si stric ter meri nadalje svojo sobo po dolgem in počez.

Ne bi bil človek od tega ropota čevljev naštel petdeset, glej, nekaj zavzeni pred stričevo sobico! Bilo je, kakor bi se bilo streslo nekaj denarja na opekasta tla. »Kaj pa to?« popraša se stric. Ni še dobro izrekel sam sebi teh besedij, kar se potrese sobica, kakor se je vselej, kadar je kdo hodil na podstrešju, ki je bilo nasprotno njegovi sobici.

»Sedaj-le imamo tička!« namuzne se stric, odpre vrata svoje sobice na stežaj, da se je svetilo na vsem podstrešju, ter stopi venkaj. Stric jo mahne naravnost proti ležišču Lucijevemu, ki je spaval navadno na podstrešju.

»Lucio, Lucio!« kliče stric, ker se pri dečkovi postelji že ni več dobro videlo. Nič odgovora, pač pa trdo smrčanje! Stric potrese Lucija, češ, zakaj se hliniš ter me varaš.

»Kaj pa je? jej, jej, kaj se je zgodilo?« čudi se Lucio. »Gospod, zakaj me budite, kaj se je pripetilo?«

»Ali nisi bil ravnokar pred mojo sobo?« dé stric ostro.

»Jaz? O ne! Sanjalo se mi je prav sedaj, da sem doma«, odreže se mladi Lah. »Kje naj bi bil?«

Stric se ugrizne v ustnice ter pusti Lucija. Pa ne, da bi šel v svojo sobico, ampak pred njo stika tako dolgo, da najde le-ondi dva goldinarska srebrnika. Brž nato pa se napoti po stopnicah navzdol k Jamnikovim.

»Jožek naj pride semkaj!« zapové skoro osorno materi.

»Jožek! Jožek!« zakličejo mati proti čumnati, spalnici Jožkovi, ne vedoč, kaj naj si mislijo o stričevem prihodu.

»Tako; kaj je?« odgovori le-ta, ki se je že napravljal k počitku.

»Mati — pojdimo vsi sami k njemu«, pravi stric gospodarju Jamniku, ki je baš tedaj stopil v hišo, »nekaj bomo pogledali.« In šel je stric naprej, pa tako zapovedovalno, da si ga niti brat Jamnik. niti gospodinja nista upala vprašati, kaj namerja.

»Jožek, stopi semkaj!« veli stric resno. Ta uboga prestrašen, čudno se mu je namreč zdelo, kaj mu hoče stric ob tej nenavadni uri. Pa brž je vedel, kaj mu je storiti.

»Obrni žepe pri hlačah!« zapové stric še vedno osorno in resno, kakor poprej. Jožek uboga jokaje. No, v žepih ni bilo drugega, kakor stara skorjica kruha in pipec.

»Stric, kaj pa prav za prav mislite?« izpregovori sedaj Jamnikovka, zakaj sinček se ji je že smilil.

»Samo majhno potrpite«, zavrne jo kratko in mrzlo stric ter se ne dá motiti pri svojem pravilu.

»Pokaži sedaj telovnik in suknjico!« bil je zopet njegov strogi ukaz Jožku.

»Menda se gre za tisti nožek in še kako drugo tatvino«, govoril je tačas Jamnik pol tiho svoji ženi. »E, le nikar se ne boj, moj brat je pameten, Jožek pa — tako vsaj upam — pošten.«

»Nikoli bi ne bil verjel, ne, tega bi me ne bil nihče prepričal«, začudi se ta hip stric ter kaže osuplemu Jamniku in njegovi ženi pet goldinarjev, ki jih je bil dobil v notranjem žepu Jožkove suknjice.

»Kaj, ti — Jožek! si tat?« popade Jamnika jeza, da glasno zavpije ter stopi sinu korak bližje.

»Bog pomagaj, kakšno sramoto mi napravi ta otrok!« pa zajoka Jamnikovka na ves glas, da zbudi Ančko, ki je že sladko spala. Ko vidi hči mater vso solzno, zaihti še ona, čeprav ni vedela zakaj. Sedaj se uderó še Jožku debele, grenke solze po licih ter ves objokan zatrjuje svojo nedolžnost: »Stric, verjemite mi, jaz sem nedolžen; jaz vam nisem nikoli nič ukradel. Stric — res — jaz ne!«

Pa dobri stric ta večer ni poznal ne Jožka ne usmiljenja, zakaj vprašal je trdo: »Kje je pa drugo? Le vse po pravici povej, sedaj ne moreš več tajiti.«

Jožek je jokal, da bi se ga bil kamen usmilil, in trdil svojo, da ni nikoli izmaknil ne krajcarja, da ne vé, kdaj in kako je ta denar prišel v njegovo obleko; ali kaj, ko ni mogel izpričati resnice svoje trditve. Oče in mati sta vsa v skrbeh pretaknila še vse kote po čumnati, pa našla nista ničesar.

»Oh, ta otrok, ta nama bo stavil še sive lase v glavo!« zdihovala je Jamnikovka. — »Kdo bi mu bil zaupal?« pa se je čudil žalostni Jamnik.

»Za nocoj pojdi spat!« veli Jožku stric. »Pojdimo!«

Jožek je jokal, Ančki so tekle solze, Jamnikovka je ihtela, brata pa sta bila prav slabe volje.

»S šolo že ne bo nič — pa vendar nisem tat!« zajokal je glasneje Jožek, ko so se zaprla vrata čumnate.

»Kako je prišel denar v tvojo suknjico?« pozvedovala je Ančka, ki je bila popolnoma prepričana bratove poštenosti.

»Toliko vem, kakor za svojo smrt«, in jok ga je vnovič posilil.

»Veš kaj, Jožek, moliva Materi Božji na čast dve česčenamariji, morda se vse kmalu pojasni in nič hudega ne bode«, potolažila je modrejša Ančka bratca ter šepetaje začela molitvico. Jožek je ponavljal za njo in precej mu je nekoliko odleglo. Ančka je zopet kmalu zaspala, Jožek pa le ni mogel in ni mogel. In tudi pozneje, ko je že proti enajstim zatisnil oči, ni imel mirnega spanja, temveč hude sanje so ga strašile. Zdelo se mu je, da ga lové kot tatú. Komaj da ga niso že prijeli preganjalci, kar ga je rešil Lucio in spravil na varno. Šele proti jutru je začel spavati mirno spanje.

Pa Jožku v tolažbo bodi povedano, da so to noč pri Jamnikovih slabo počivali — razen Ančke. Oče in mati so bili v skrbeh zaradi Jožka. In res,

kakšen oče, kakšna mati bi bili to, če bi jih ne bolela nepoštenost sinova? Stric si je belil glavo, kako bi bilo to mogoče, da se mu tako mlad tat, prvenec v tatinstvu, ni udal.

Najnemirnejši pa je bil to noč Lucio. Tisti čas, ko je bil stric spodaj ter pestil Jožka, vlekel je vrh stopnic besede na ušesa in prav dobro se mu je zdelo vse, kar je slišal. Samo zadnje, kar je ujel, ni mu ugajalo. Stric je namreč lahko noč voščeč bratu in njegovi ženi pristavil: »Sum, res, da bije za jedenkrat na Jožka, ali nekaj drugega je pa še zmeraj mogoče. Dobro opazujta Lucija, jaz ga odslej ne izpustim za trenutek izpred očíj. Nič ni tako skrito, da bi ne bilo očito!«

Te besede toraj so vznemirile Lucija ter mu odgnale spanec za vso noč. Premetaval se je dolgo z desne na levo in obratno, naposled pa poiskal v slami ob vznožju rutico, otipal nekaj v vogelj zavezanega, spravil vse v žep ter vstal, dasi je bilo še temačno. Kmalo izvleče izza srajce še drugo ruto, potem zamrmra: »Drugače ne kaže. Bolj brez skrbi bom. Le pojdimo po svetu.« Toda predno je izvršil svoj naklep, mahiniti jo v daljnji svet, krenil jo je še k skrinji, v kateri je hranila Jamnikovka češplje. Dasi je bila tema precejšnja, odprl je skrinjo kakor bi bil že davno vaje vanjo hoditi, in jel grabiti v ruto češplje. Grabil je, grabil ter bil tako zaverovan v svoje delo, da ni opazil Jamnikovega strica, ki je na tihem prišel iz svoje sobice ter sedaj nenadoma zagrmel: »Stoj in ne gani se mi z mesta!«

Bolj bi se menda Lucio ne bil ustrašil same smrti kakor se je teh besedij. Kar odrvenel je. Stric ga urno zgrabi ter porine v svojo sobico; prižge luč in začne preiskovati ujetnika. Čutil je namreč, ker ni spal, da se je zopet potresla mizica, precej nato pa je na lahko zaškripala skrinja. Slutil je, kdo bi utegnil motiti nočni mir, zato je hitro stopil pred sobico in naletel na Lucija. No sedaj, ko je imel tatú pred seboj, pojasnilo se je vse, kar se mu je poprej le dozdevalo. Zakaj v rutici, ki jo je Lucio neznansko nerad dal iz žepa, našel je še tisti denar, kar ga je bilo premalo pri Jožku, samo okrog goldinarja je bilo zapravljenega. Izprva je Lucio tajil tatvino; ko ga je pa stric le privijal ter mu dokazal, da že tatvina češpelj priča, da tudi sicer ni poštenih rok, priznal je vse: o nožku, češpljah in denarju. Tudi to je razodel, četudi težko, da je podtaknil Jožku onih pet goldinarjev ter še prej nalašč zatrkljal ona dva goldinarja po Jožkovem odhodu izpred stričeve sobe, da bi sum zvrnil nanj.

Dan se je zaznal, dan se je naredil, velik dan je že bil, po dvorišču pred Jamnikom je bilo že vse živo, vse je bilo že na nogah, tudi Jožek in Ančka, dasi oba precej potrta — samo Lucija in strica ni bilo na izpregled.

»Kaj je stricu, da jih ni?« popraševala je Ančka.

»Na-me so hudi«, govoril si je Jožek in skoro zajokal.

Ta hip se pa zasliši iznad stopnic: »Jožek, Ančka!« Oba hkrati stečeta navzgor. »Še oče in mati naj prideta«, bil je stričev kratki ukaz. Ko so se vsi Jamnikovi začudeni zbrali, pové jim stric, kako se je vse razvozlalo, da je tat Lucio, ne pa Jožek. To je bilo veselje za vse! Jožek je bil ves radosten, da ga imajo stariši in stric zopet radi, da pojde v šolo, drugim pa se je prav

tako dobro zdelo, ker se je izkazala Jožkova poštenost. In tako veseli so bili vsi zaradi Jožka, da jim jeza ali nejevolja na Lucija ta hip še na misel ni prišla. Zato pa je dejal stric: »Lucio, ti si pa zapomni jedenkrat za vselej: čez sedem let pride vse na dan, če ne prej. Pri Jamniku, kjer si povračeval dobroto z nehvaležnostjo, ne moreš več ostati. Da pa ne boš po svetu zabredel še huje, kakor si sedaj, priporočil te bom znanemu mi rojaku tvojemu v Gradcu, in veselilo nas bo vse, če boš pri njem pošten.«

Lucio je skesan prosil odpuščenja obetajoč resnično poboljšanje. — Jeseni pa ni bilo na Jamnikovem domu ne Lucija, ne Jožka, ne dobrega — strica.



Povesti iz avstrijske zgodovine.

(Piše Al. Stroj.)

V.

Albreht II.

Albreht II. se je moral v svoji starosti bojevati s prebivalci mesta Curiha v Švici, kjer so imeli Habsburžani mnogo posestev. Meščani so se namreč uprli njegovemu namestniku. Albreht torej pride pred mesto s svojimi vojaki, da bi kaznoval uporne podložnike. Toda mesto je bilo dobro zavarovano; šest mesecev ga oblega vojvoda brez uspeha. Tedaj se pa njegovim sovražnikom pridružijo še Bazelčani in napadejo avstrijske vojake. Albreht je moral opustiti obleganje mesta Curiha in prej ukrotiti Bazelčane. Napoti se torej proti temu mestu.

Mej tem pa zadene Bazel strašna šiba božja. 18. vinotoka l. 1356. nastane silen vihar: po hribih in gorah so padala drevesa, po dolinah pa je bil silen šum. Na zemlji so nastale velikanske razpoke, iz katerih je švigal ogenj in so se vzdigovali neprijetno dišeči žvepleni pari. Nato se prične tresti, in deset sunkov je hitro drug za drugim pretresalo zemljo. Veliko vasij in 84 gradov je bilo porušenih, polovica mesta Bazela popolnoma razdejana. Mestno ozidje je razpadlo. Vrh vse nesreče nastane v mestu ogenj, in osem dnij ga ni bilo mogoče pogasiti. Bridko so zdihovali umirajoči, jokali ranjeni in bolniki, na pomoč klicali žežeči.

Ko so Albrehtovi svetovalci zvedeli, da je ponosno mesto Bazel v razvalinah, prigovarjali so vladarju, naj takoj gre z vojsko proti mestu in podjarmi prebivalce, mesto pa popolnoma uniči. Zelo nejevoljen jih zavrne plemeniti vladar: »Kdo bi si pač drznil tako nesrečne ljudi še z vojsko nadlegovati? Prav nič naj se Bazelčani ne bojé, da bi jim bil sedaj Albreht Avstrijski še — sovražnik!«

Tako je govoril Albreht, ravnal pa še veliko bolj plemenito. Vojake je takoj odpustil, svojim podložnikom okolu bližnjih posestev pa je ukazal, naj